

Přílohy

Obr. 1: Výjev z Malostranského graduálu

W Swatem Křistu Janowi Husy.

*Na památku
sv. Janovského
Husy Januže*

**Adug
me se
wřicku
w Janu**

**Gezissi Křistu wřickny a wlasste
tento den Slawny kterýto Swatec
ny nabožně a wřně Slawime ketti
temuz Janu Gezissi při památce**

A

► Malostranský graduál. NK ČR, sign. XVII.A.3, fol. 363r.

Obr. 2: Ukázka výtvarného propojení české a světové reformace

► Lucas Cranach ml.: Martin Luther a Jan Hus společně vysluhují mši v rodině saského kurfiřta Jana Friedricha, Německo, cca 1550-1580, 277 x 242 mm, dřevorez
© Trustees of the British Museum, Museum no.: 1895,0122.287, www.britishmuseum.org

Amore et studio elucidande veritatis: hec subscripta disputabuntur Wittenberge. I. presidente R. I. Martino Luther: Artiu et S. Theologie Magistro: cuiusdemq; ibidem lectore D. dinario. Quare petit: vt qui non possunt vrbis presentes nobiscu disceptare: agant id literis absentes. In noie dni nostri ihesu xpi. Amc.

1 ¶ Dominus et fideliter nř Iesus xps dicendo. Penitentia agite. et omne vitium fidelium penitentiam esse voluit.

2 ¶ Ad verbum de penitētia sacramentali (id est confessiois et satisfactiois que sacerdotum ministerio celebratur) non potest intelligi.

3 ¶ Non tñ solam intendit interiorē: immo interiorē nulla est nisi foris ope retur varias carnis mortificationes.

4 ¶ Manet itaq; pena donec maner odiu sui (id est penitentia vera intus) scz vsq; ad introitum regni celoz.

5 ¶ Papa nō vult nec potest vllas penas remittere. pter eas: quas arbitrio suo vel canonum imposuit.

6 ¶ Papa nō potest remittere vllā culpā nisi declarando et approbando remissam a deo. Aut certe remittendo casus referuatos sibi: quib; pteris culpa pposita remaneret.

7 ¶ Nulli prolixus remittit deus culpā: quin simul eū subiciat: humilitatū in oñibus: sacerdoti suo vicario.

8 ¶ Canonice penitētiales solū viuētib; sunt impositi. nřq; morituris fm eodē em debet imponi.

9 ¶ Inde nō habet facit spūctus in papa. excipiendo in suis decretis spūctū mortis et necessitatis.

10 ¶ Indocte et male faciūt sacerdotes: si: qui morituris pñias canonicas in purgatorio: tum retruunt.

11 ¶ Sana illa de mutanda pena Canonica in penam purgatorij. vidēt certe doctores: vnde episcopus seminata.

12 ¶ Olim penitētia nō postēd ante absolutionem imponebantur: tanq; tentamenta vere contritionis.

13 ¶ Morturi: q; morte omnia solunt. et legibus canonū mortui iam sunt habentes iure earum relaxationem.

14 ¶ Imppecta sanitas seu charitas morituris: necessaria secum fert magnū timorem: tantūq; maiorem: quāto minor: fuerit ipsa.

15 ¶ Hic timor: et horro: satia est. se solo: vt alca taceā: facere penā purgatorij: cum sit. primus desperatiois horro:.

16 ¶ Vidēt infernus purgatorij: celum differre: sicut desperatio: ppe desperatio. securitas differunt.

17 ¶ Necessariū videt aīab; in purgatorio: sicut minutū horro: ita augeri charitatem.

18 ¶ Hec pbatum videt vllis: aut rōnibus aut scripturis. q; sint extra statum meriti seu agende charitatis.

19 ¶ Hec hoc pbatū esse videt: q; sint de sua britudine certe et secure saltē oēs. licz nos certissimi sumus.

20 ¶ Sicut papa p remissionē plenariā oīm penaz. nō simpliciter oīm. inselligit: sed a iure tantūmodo impositat.

21 ¶ Erant itaq; indulgētiarū pdicatores. ii: qui dicūt per pape indulgētiās: homē ab oīni pena solui et saluari.

22 ¶ Quam nullā remittit aīabus in purgatorio: quā in hac vita debuissent fm Canones solvere.

23 ¶ Si remissio vlla oīm oīno penaz: potest alicui dari. certū est eā nō nisi pfectissimē. i. paucissimē dari.

24 ¶ Falli ob id necesse est: maiore partē popli: per indifferētē illā et magnificam pene solute. pmissionem.

25 ¶ Quale pteatē h; papa in purgatorio gñaliter: talem h; quilibet Episcopus et Curatus in sua diocesi et parochia specialiter.

1 ¶ Optime facit papa: q; nō pteatē clausū (quā nullā h; sed per modū suffragat aīabus remissionem.

2 ¶ Hoc em pteatē. qui statim vt cruce nummus in cistam tinnierit: euolare dicant animā.

3 ¶ Certū est nūmo in cistā tinniente: augeri questū et auariciā posse. susfragium ad ecclesiam arbitrio dei solū est.

4 ¶ Quis scit: si oēs aīe in purgatorio velint redimī. sicut de. f. Scuerino et pascali factū narratur.

5 ¶ Nullus vel securus de veritate sue cōtritiōis. multominus de cōsecutione plenarie remissionis.

6 ¶ Pter q; est de penitētia: tā rar; est de indulgētiās redimēs. i. rarissim;.

7 ¶ Dānabunt in eternū cū suis mgtris: qui p lras veniaz securos sese credunt de sua salute.

8 ¶ Laudent sunt nimis: qui dicūt venias illas pape: bonū esse. illud dei inestimabile: quod reconciliat homo deo.

9 ¶ Sicut em ille veniales: tantū respiciunt penas satisfactiois sacramentalis ab homie constitutas.

10 ¶ Non christiana pcedunt qui docent. q; redemptionis aīas vel cōsecutionalia: nō sine necessaria cōtritiōe.

11 ¶ Quilibet christiana vere cōpunctus: h; remissionē plenariā: a pena et culpa. etiam sine lris veniaz sibi dedit.

12 ¶ Quilibet verus christianus: sine vniū suo mortu; h; participationē oīm bonoz xpi et ecclesie. etiā sine lris veniaz a deo sibi daram.

13 ¶ Remissio tñ et participatio pape: nullō mō est ptemēda. q; vt dixi est declaratio remissionis diuine.

14 ¶ Difficilimū est: etiā doctissimis Theolog; simul extollere veniaz largitatem: et contritiōis veritatē coram populo.

15 ¶ Contritiōis veritas penas querit et amat. Veniaz aut largitas relaxat: et odisse facit saltem occasione.

16 ¶ Laude sunt venie aplice pdicande. ne populus false intelligat. eas pferri ceteris bonis opibus charitatis.

17 ¶ Docendi sunt christiani. q; pape mens nō est: redemptionē veniaz vlla ex parte cōparandā esse opibus misericordie.

18 ¶ Docendi sunt christiani. q; dāns paup; aut inuitans egentē: meli; facit: q; si venias redimeret.

19 ¶ Quia p opus charitatis crescit charitas: fit hō melio: sed p venias nō fit melio: sed tantūmodo a pena liberio.

20 ¶ Docendi sunt christiani. q; qui videt egenū: et neglecto co. dat. p venias nō indulgētiās pape: sed indignationē dei sibi vendicat.

21 ¶ Docendi sunt christiani: q; nisi supfluo abundantē: necessaria tenēs doctū sui: se retinere: et neq; q; ppter venias effunderē.

22 ¶ Docendi sunt christiani. q; redemptio veniarū est libera: nō pcepta.

23 ¶ Docendi sunt christiani. q; pape sicut magis eger: ita magis optat in venijs dandis. p se deuotam orationem: q; pmptram pecuniam.

24 ¶ Docendi sunt christiani. q; venie pape sunt vitales: si non in eas confidunt. Sed nocentissimē: si timorem dei per eas amittant.

25 ¶ Docendi sunt christiani. q; si pape nosset exactione venialū pdicatorum mallet Basiliā. i. Petri in cineres ire: q; edificari. cute carne et ossibus oīum suaz.

1 ¶ Docendi sunt christiani. q; pape sicut debet ita velle. etiam vendita (si opus sit) Basiliā. i. Petri: de suis pecunijs dare illis: a quorum plurimis quāā cōcionatores veniaz pecuniam eliciunt.

2 ¶ Quia est fiducia salutis p lras veniaz. etiā si cōmissarius: immo pape ipse sua aīam p illis impigneraret.

3 ¶ Hostes xpi et pape sint illi: qui ppter venias pdicandis verbū dei in alijs ecclesijs penitus silere iubent.

4 ¶ Inuria fit verbo dei: dū in eodē sermone: equale vel longius tēpus impenditur ventis q; illi.

5 ¶ Mens pape necessario est. q; si venie (q; minimum est) vna cāpana: vnto pompis: et ceremonijs celebrant. Euangelium (q; maximū est) centū campanas: centū pompis: centū ceremonijs pcedit.

6 ¶ Theauri ecclesie vti pape dat indulgētiās: neq; satis noīari sunt: neq; cogniti apud pplm christi.

7 ¶ Temporalis certe nō esse patet. q; nō tā facile eos pfundūt: h; tñmō colligunt multi cōcionatores.

8 ¶ Hec sunt merita xpi et scroz. q; hec sp sine pape openē grām hoīs interioris: et crucē: mortē: infernumq; exteriois.

9 ¶ Theaurus ecclesie. i. Laurentij dicit esse: paupes ecclesie. i. s; locutus est via vocabili suo tpe.

10 ¶ Sine ratione dicitur: claus ecclesie (merito xpi donatas) esse thesaurum istum.

11 ¶ Clau est cū. q; ad remissionē penaz et casu soli sufficit pteatē pape.

12 ¶ Theaurus ecclesie. est sacrosctm euangelium glorie et gratie dei.

13 ¶ Hic autē est merito odiosissimus. q; ex pmissis facit nouissimos.

14 ¶ Theaurus autē indulgētiarū merito est gratissimus. q; ex nouissimis facit pmissos.

15 ¶ Sicut theauri Euangelici rhetia sunt: quibus olim pscabant viros diuitiarum.

16 ¶ Theauri indulgētiarū rhetia sunt: quibus nūc pscant diuitias viroz.

17 ¶ Indulgētiē: quas cōcionatores vociferant maxias grās. intelligunt vere tales quoad questum pmoūdum.

18 ¶ Sunt tamen re vera minime ad grām dei et crucis pietatē compate.

19 ¶ Tenent xpi et Curati veniaz aplicarū cōmissarios cū oīni reuerentia admittere.

20 ¶ Sed magis tenent oībus oculis intendere: oībus aurib; aduertere: ne p cōmissione pape sua illi somnia pcedent.

21 ¶ Quia veniaz aplicarū dicitur q; loquit. sit ille anathema et maledictus.

22 ¶ Qui vero contra libidinē ac licentiā verborū cōcionatores veniarū curam agit: ille benedictus.

23 ¶ Sicut pape iuste fulminat eos: qui in fraudem negocij veniarū quas cuiusq; arte machinantur.

24 ¶ Multo magis fulminare intendit eos: qui p veniarū pteatū in fraudem scē charitatis et veritatis machinant.

25 ¶ Opinari venias papales tātas esse: vt solvere possint hoēs. etiā si q; impossibile dei genitricē violasser. Est infamie.

1 ¶ Diximus contra. q; venie papales: nec minimū ventialium pteatē tolle re possint quo ad culpam.

2 ¶ Dicitur. nec si. Petrus modo pape esset: maiores grās donare poss; est blasphemia in scrm Petrum et p papam.

3 ¶ Diximus contra. q; etiā iste et quilibet papa maioris h; scz Euangelium: virtutes: grās curationū. et vt. i. L. o. xij.

4 ¶ Dicere. Crucē armis papalibus insigniter erectā: cruci christi equimas lere: blasphemia est.

5 ¶ Rationē reddent xpi: Curati et Theologi. Quia tales sermōes in populum licere sūnt.

6 ¶ Facit hec licētiosa veniaz pteatio. vt nec reuerentiā pape facile sit: etiā doctis viri redimere a calūnijs aut certe arguere q; sitōib; laicoz.

7 ¶ Sicut autē pape nō euacuat purgatorij ppter cōmissariā charitates et summa aīarū necessitatē: vt cām oīm in istissimā. Sū infinitas aīas redimit ppe pecuniā fūctissimā ad structurā Basilię: vt cās leuitimū.

8 ¶ Pter. Cur pmanēt eteque et annuaria de functione: et nō reddit aut recipi pmittit bñicia p illis instituta. cū ita sit inuria. pcedēte oare.

9 ¶ Pter. Quia illa noua pietas dei et pape. q; impio et inimico ppter pecuniā pcedit: aīam piā et amicā dei redimere. Est tñ ppter necessitatē ipsius met. pte et dilectē ante nō redimunt eā gratuita charitate.

10 ¶ Pter. Cur Canonice pñiales re ipsa et nō vsu: ita diu in semet abrogat et mortui: adhuc tñ pecunijs redimunt per cōcessionē indulgētiarū tanq; viuacissimi.

11 ¶ Pter. Cur pape cui; opes hodie sunt opulētissimis crassis crassiores: nō de suis pecunijs mag; q; paupm fidelium struit vnā tñmō Basilię sancti Petri.

12 ¶ Item. Quid remittit aut participat pape iis: qui p cōtritiōne pfectaz ius habēt plenarie remissionis et participationis.

13 ¶ Item. Quid addere ecclesie boni maioris. Si pape sicut semel facit: ita ceteros in die cūilib; fidelium has remissiones et participatioes tribuet.

14 ¶ Ex quo pape salute querit aīas: p venias mag; q; pecunias. Cur suspendit lras et venias iam olim occasas: cū sint equę efficaces.

15 ¶ Hec serupulosissima laicoz argumētā: sola pteatē opescere: nec reddita ratione diluere. Est ecclesiam et papā hostib; ridendos exponere et infelices christianos facere.

16 ¶ Si ergo venie fm spūctū et mentē pape pdicarēt. facile illa omnia soluerent: immo nō essent.

17 ¶ Valeat itaq; oēs illi. pbe: q; dicit ppo xpi. Par. par. et nō est par.

18 ¶ Si agit oēs illi. pbe: q; dicit ppo xpi. Crux. crux. et non est crux.

19 ¶ Exhortandi sunt Christiani: vt caput suū. Crux per penas: moites: in; sermosq; sequi studeant.

20 ¶ Et si magis p multas tribulatioes intrare cellū: q; p securitatē pactis confidant.

M. D. Xvij.
1577

► Martin Luther: Plakát s 95 tezemi, Německo, Norimberk, 1517

Tab. 4: Autoři reformačních letákových textů v letech 1518 až 1525

Autor textu	Počet německých vydání	Celkový počet tisků a dotisků německých vydání
Martin Luther (1483–1546)	219	1465
Andreas Karlstadt (1486–1541)	47	125
Urbanus Rhegius (1489–1541)	28	77
Philipp Melanchthon (1497–1560)	23	71
Ulrich Zwingli (1484–1531)	34	70
Johann Eberlin von Günzburg (1470–1533)	36	62
Wenzeslaus Linck (1483–1547)	26	53
Hans Sachs (1494–1576)	15	51
Heinrich von Kettenbach († 1524)	9	45
Johannes Bugenhagen (1485–1558)	14	45
Johannes Oecolampadius (1482–1531)	19	42
Jakob Strauss (1480–1530)	16	42
Ulrich von Hutten († 1523)	18	41
Hartmuth von Cronberg (1488–1549)	15	32
Thomas Müntzer (1489/90–1525)	10	18
Wolfgang Capito (cca 1478–1541)	8	14
Balthasar Hubmaier (cca 1485–1528)	7	12
Martin Bucer (1491–1551)	6	7

- EDWARDS, M. U. *Printing, Propaganda, and Martin Luther* [online]. Berkeley: University of California Press, 1994. s. 26.

Obr. 5: Ukázka výzdoby reformačních letáků

► Erhard Schön: Tisk s výjevem ďábla hrajícího na dudy, Německo, cca 1530,
320 x 240 mm, ručně kolorovaný dřevorez
© Trustees of the British Museum, Museum no.: 1972,U.1097, www.britishmuseum.org

► Matthias Gerung: Tisk s výjevem démona sedícího na papežské bule, Německo, cca 1536, 355 x 275 mm, dřvořez
© Trustees of the British Museum, Museum no.: 1880,0710.882, www.britishmuseum.org

Wider das Papstum zu Rom vom Teuffel gestiftt/ Mart. Luther D.

Wittenberg/1545.
durch Hans Lufft.

- Hans Lufft: Tisk s nápisem *Odporné papežství - Řím založený ďáblem*, Německo, Wittenberg, 1545, dřevorez

- Hans Lufft: Tisk se satirou na papežství vzešlé z Jidáše, Německo, Wittenberg, 1538,
212 x 214 mm, ručně kolorovaný dřvořez
© Trustees of the British Museum, Museum no.: 1880,0710.828, www.britishmuseum.org

Obr. 6: Gutenbergova Bible

- *Johann Gutenberg: 42řádková latinská Bible, Mainz, 1452-1456*

Text byl vytištěný ve dvou sloupcích na 1282 stranách. Badatelé předpokládají existenci 180 exemplářů. Větší část nákladu byla na papíře a zbytek na pergameni.

Zdroj fotografie: By NYC Wanderer (Kevin Eng) - originally posted to Flickr as Gutenberg Bible, CC BY-SA 2.0, <https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=9914015>

Obr. 7: Lutherův pokoj na Wartburgu

- ▶ *Martin Luther na Wartburgu pobýval v letech 1521 až 1522.
Na podnět Filipa Melanchtona zde přeložil Nový zákon do německého jazyka.*

Tab. 8:

Významné protestantské biblické překlady vytištěné do konce 16. století

Jazyk překladu	Část Bible	Rok vydání	Místo vydání	Autor překladu
anglický	NZ	1526	Worms	William Tyndale
	B	1535	asi Kolín nad Rýnem	William Tyndale a Miles Coverdale (ed.)
		1537	Hamburg	William Tyndale, Miles Coverdale a John Rogers (ed.)
		1539	Paříž	William Tyndale a Miles Coverdale (ed.)
český	NZ	1533	Náměšť nad Oslavou	Václav Beneš Optát a Petr Gzel
		1564	Ivančice	Jan Blahoslav
	B	1579–94	Kralice nad Oslavou	kolektiv autorů z Jednoty bratrské
dánský	NZ	1524	Wittenberg	Christiern Vinter a Hans Mikkelsen
	B	1550	Copenhagen	asi Christian Pedersen
francouzský	NZ	1523	Paříž	asi Jacques Lefèvre d'Étaples
	B	1530	Antverpy	Jacques Lefèvre d'Étaples
		1535	Neuchâtel	Pierre Robert Olivétan
		1553	Ženeva	Robert Estienne
		1555	Basilej	Sébastien Castellion
holandský	NZ	1523	Amsterdam	Johannes Pelt
	B	1526	Antverpy	Jacob van Liesveldt
islandský	NZ	1540	Roskilde	Oddur Gottskálksson
	B	1584	Hólar	Gudbrandur Thorláksson a Oddur Gottskálksson
italský	NZ	1530	Benátky	Antonio Brucioli
	B	1532	Benátky	Antonio Brucioli
		1607	Ženeva	Giovanni Diodati
jihoslovanský	NZ	1562–63	Urach	Stjepan Konzul a Antun Dalmatin
	B	1584	Wittenberg	Jurij Dalmatin
maďarský	NZ	1541	Sárvár	Johannes Sylvester
	B	1590	Vizsoly	Gáspár Károlyi
německý	NZ	1522	Wittenberg a Basilej	Martin Luther
	B	1534	Wittenberg	Martin Luther

Jazyk překladu	Část Bible	Rok vydání	Místo vydání	Autor překladu
polský	B	1563	Litevský Brest	kolektiv autorů z kalvínského a sociniánského prostředí
španělský	NZ	1543	Antverpy	Francisco de Enzinas
	B	1569	Basilej	Cassiodoro de Reyna
švédský	NZ	1526	Stockholm	Laurentius Andreae nebo Olaus Petri
	B	1541	Uppsala	Olaus a Laurentius Petri
švýcarská němčina	NZ	1524–25	Curych	Ulrich Zwingli
	B	1531	Curych	Ulrich Zwingli a Leo Jud

► *Vysvětlivky: NZ - Nový zákon, B - celá Bible*

Tabulka obsahuje především první vydání protestantských překladů, ale i některé významné pozdější edice. Cílem nebylo vytvořit úplný přehled. Podrobnosti obsahují níže uvedené publikace.

GREENSLADE, S. L. *The Cambridge History of the Bible*. Cambridge: Cambridge University Press, 2004. s. 94–174.

QUARITCH, B. *A Catalogue of Bibles, Liturgies, Church History and Theology*. London: G. Norman, 1891. s. 25–49. Dostupné také online.

Obr. 9: První vydání reformačních překladů Nového zákona

Obr. 10: První vydání reformačních překladů celé Bible

Tab. 11: Přehled biblické produkce Jednoty bratrské

Publikační období	Rok vydání	Bible nebo její část	Místo vydání
Počátky činnosti (do roku 1547)	1518	NZ	Mladá Boleslav
	1525	NZ	Mladá Boleslav
Ivančice a Kralice (1562–1619)	1564	NZ (Blahoslavův)	Ivančice
	1568	NZ (Blahoslavův)	Ivančice
	1579	Bible šestidílná – 1. díl (Knihy Mojžíšovy)	Kralice n. Oslavou
		Žaltář	Kralice n. Oslavou
	1580	Bible šestidílná – 2. díl (Jozue, Iudicum, Rut, Knihy Královské, Knihy Paralipomenon, Ezdráš, Nehemiáš, Ester)	Kralice n. Oslavou
	1581	Žaltář	Kralice n. Oslavou
	1582	Bible šestidílná – 3. díl (Job, kniha Žalmův, Přísloví, Ecclesiastes, Píseň Šalamounova)	Kralice n. Oslavou
	1587	Bible šestidílná – 4. díl (Izaiáš, Jeremiáš, Pláč Jeremiášů, Ezechyel, Danyel, Ozeáš, Joel, Amos, Abdyáš, Jonáš, Micheáš, Nahum, Abakuk, Sofonyáš, Aggeus, Zacharyáš, Malachyáš)	Kralice n. Oslavou
	1588	Bible šestidílná – 5. díl (Tobiáš, Modlitba Manasses, Judyt, Báruch, Přídavkové k Proroctví Danyelovu, Knihy Ezdrášovy, Přídavkové k Knize Ester, Knihy Makabejské, Kniha moudrosti, Eklesiastykus)	Kralice n. Oslavou
	1594	Bible šestidílná – 6. díl (Nový zákon)	Kralice n. Oslavou
	1596	Bible jednodílná	Kralice n. Oslavou
		NZ	Kralice n. Oslavou
	1601	Bible šestidílná – 6. díl (Nový zákon)	Kralice n. Oslavou
1613	Bible jednodílná	Kralice n. Oslavou	
1616	Evangelia et epistolae	Brémy	
Lešno (1629–1656)	–	–	–
Amsterdam (1661–1663)	1658	Manuálník	Gabriel de Roy, Amsterdam

- ▶ BOHATCOVÁ, M. *Počátky publikační činnosti Jednoty bratrské*. Praha: Nakladatelství Československé akademie věd, 1962. s. 54–60.
- BOHATCOVÁ, M. *Bratrské tisky ivančické a kralické*. Praha: Národní museum, 1951. s. 17–41. *Bibliografie spisů J. A. Komenského vytištěných do roku 1800* [online]. Praha: Knihovna AV ČR, c2007.
- JUST, J. *Kněžská korespondence Jednoty bratrské z českých diecézí z let 1610–1618*. Praha: Scriptorium, 2011. s. 269–270.

Obr. 12: Biblická produkce Jednoty bratrské

A

B

- A) Nový zákon Jana Blahoslava, ukázka začátku biblické knihy, Ivančice, 1564
- B) Bible kralická šestidílná - 1. díl, ukázka titulní strany, Kralice nad Oslavou, 1579

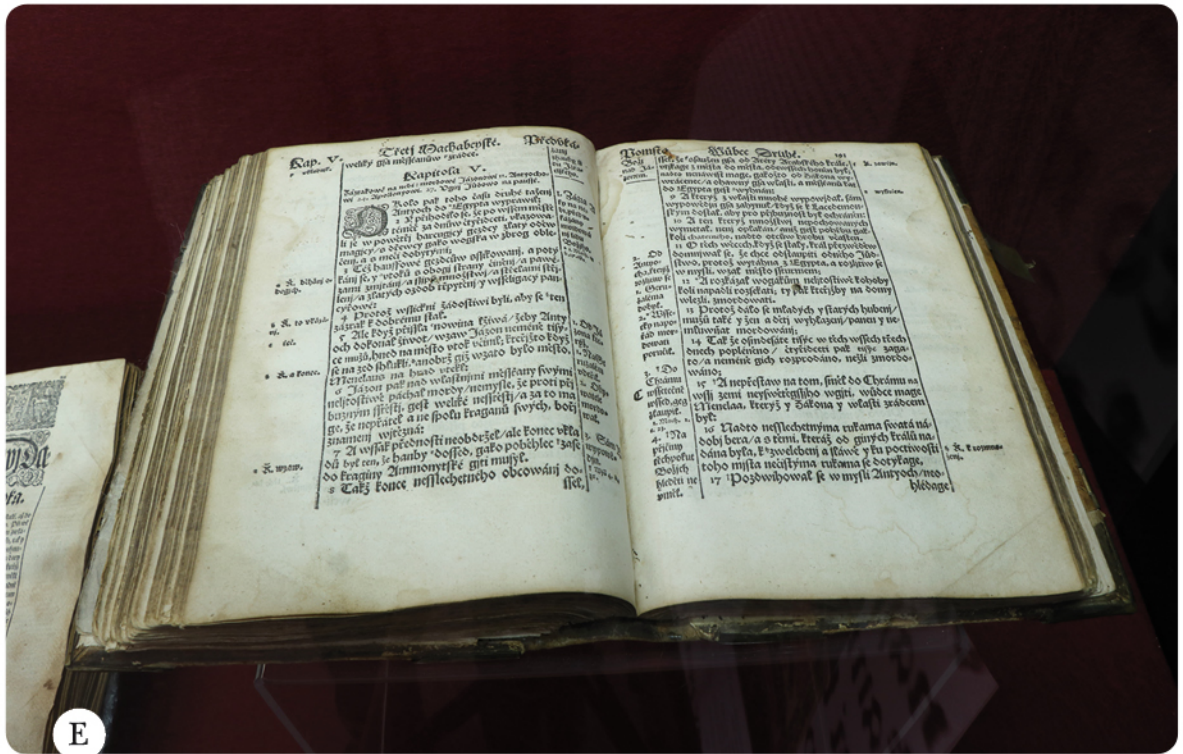
C

D

- ▶ C) Bible kralická šestidílná - 2. díl, ukázka začátku biblické knihy, Kralice nad Oslavou, 1580
- D) Bible kralická šestidílná - 4. díl, ukázka začátku biblické knihy, Kralice nad Oslavou, 1587

E

F

- ▶ E) Bible kralická šestidílná - 5. díl, ukázka sazby textu, Kralice nad Oslavou, 1588
- F) Bible kralická šestidílná - 6. díl, ukázka začátku biblické knihy, Kralice nad Oslavou, 1601

► G) Bible kralická jednodílná, ukázka začátku biblické knihy, Kralice nad Oslavou, 1613

Fotografie byly pořízeny v expozici Památníku Bible kralické v Kralicích nad Oslavou.

Zdroj fotografií: vlastní, únor 2017

Tab. 13: Přehled současných překladatelských variant Biblí v ČR

Zkratka	Celý název	Podrobnosti
BK	Bible kralická	www.dumbible.cz
BKR	Bible kralická revidovaná	www.bkr.cz
B21	Bible 21. století	www.bible21.cz
ČEP	Český ekumenický překlad	www.dumbible.cz
ČJB	Česká Jeruzalémská Bible	www.jeruzalemskabible.cz
ČKP	Český katolický překlad	www.bibleshop.cz
ČSP	Český studijní překlad	www.biblecsp.cz
SNC	Slovo na cestu	www.dumbible.cz
SPMP	Studijní překlad Miloše Pavlíka	www.milos-pavlik.eu

- *Tabulka zohledňuje pouze překlady celé Bible. Položky jsou řazené podle abecedy. Charakterizovat jednotlivé biblické překlady přesahuje vytyčený rámec bakalářské práce. Podrobné informace jsou k dispozici na webových stránkách uvedených v tabulce.*

Obr. 14: Sídlo ČBS v Domě Bible v Praze

- *V současné době sídlí ČBS v tzv. Domě Bible v Náhorní ulici 1816/12 v Praze 8 – Kobylisy. V přízemí budovy se nachází prodejna knižní produkce ČBS.
Zdroj fotografie: vlastní, květen 2017*

Tab. 15: Statistické údaje o prodeji Biblí v České republice v letech 2010 až 2018

Rok	Počet prodaných Biblí (v ks)
2010	15 118
2011	13 253
2012	12 586
2013	16 904
2014	12 309
2015	13 105
2016	22 074
2017	12 855
2018	22 103
Celkem	140 307

- *Graf zahrnuje všechny kompletní Bible včetně cizojazyčných. Nezohledňuje samostatně vydané Nové zákony. Výsledná čísla jsou neúplná, jelikož nezpracovávají statistické údaje prodejců, kteří si své biblické překlady distribuují přes vlastní síť.*

Zdrojem statistických údajů jsou výroční zprávy ČBS za rok 2010 až 2018:

ČBS. Výroční zpráva za rok 2010. Praha: ČBS, 2011.

ČBS. Výroční zpráva za rok 2011. Praha: ČBS, 2012.

ČBS. Výroční zpráva za rok 2012. Praha: ČBS, 2013.

ČBS. Výroční zpráva za rok 2013. Praha: ČBS, 2014.

ČBS. Výroční zpráva za rok 2014. Praha: ČBS, 2015.

ČBS. Výroční zpráva za rok 2015. Praha: ČBS, 2016.

ČBS. Výroční zpráva za rok 2016. Praha: ČBS, 2017.

ČBS. Výroční zpráva za rok 2017. Praha: ČBS, 2018.

ČBS. Výroční zpráva za rok 2018. Praha: ČBS, 2019.

Tab. 16: Žebříček nejprodávanějších Biblí v České republice v letech 2010 až 2018

Pořadí	Varianta Bible	Počet prodaných Biblí (v ks)
2010		
1.	ČSP	Výroční zpráva ČBS za rok 2010 neobsahuje údaje o počtu prodaných variant Biblí.
2.	jednosloupcové bible	
3.	ČEP s DT, zip	
4.	ČEP s DT, velký formát	
2011		
1.	SNC	4951
2.	ČEP s DT	1152
3.	Bible ČEP, jednosloupcové	1102
4.	ČEP s DT, velký formát	887
5.	Bible kralická, měkká vazba	447
2012		
1.	ČEP s DT, velká	3266
2.	SNC s poznámkami	1577
3.	Bible ČEP, jednosloupcové	988
4.	SNC	906
2013		
1.	ČEP s DT, kapesní	4562
2.	SNC	3172
3.	Bible ČEP, jednosloupcové	1464
4.	Česká synoptická Bible	1187
5.	SNC s poznámkami	824
2014		
1.	ČEP s DT, kapesní	2722
2.	Bible kralická šestidílná	2186
3.	Bible ČEP, jednosloupcové	2022
4.	ČSP, kapesní	799
5.	SNC, kapesní	754
2015		
1.	ČEP s DT, kapesní	2979
2.	Bible ČEP, jednosloupcové	1839
3.	Bible kralická	1640

4.	SNC	1415
5.	Bible kralická šestidílná	638
2016		
1.	ČEP s DT, kapesní	13 062
2.	ČEP, jednosloupcové	2074
3.	ČEP s DT, velký formát	1695
4.	SNC	1399
5.	ČSP	1035
2017		
1.	ČEP bez DT	2667
2.	ČEP s DT, kapesní	2508
3.	ČEP, jednosloupcové	1602
4.	SNC	1383
5.	ČSP	1347
2018		
1.	ČEP s DT	4043
2.	SNC	3439
3.	ČEP, jednosloupcové	1456
4.	ČSP	1456
5.	Bible česko-slovenská	1241
6.	ČEP bez DT	1125

► *Zdrojem statistických údajů jsou výroční zprávy ČBS za rok 2010 až 2018:*

ČBS. *Výroční zpráva za rok 2010*. Praha: ČBS, 2011.

ČBS. *Výroční zpráva za rok 2011*. Praha: ČBS, 2012.

ČBS. *Výroční zpráva za rok 2012*. Praha: ČBS, 2013.

ČBS. *Výroční zpráva za rok 2013*. Praha: ČBS, 2014.

ČBS. *Výroční zpráva za rok 2014*. Praha: ČBS, 2015.

ČBS. *Výroční zpráva za rok 2015*. Praha: ČBS, 2016.

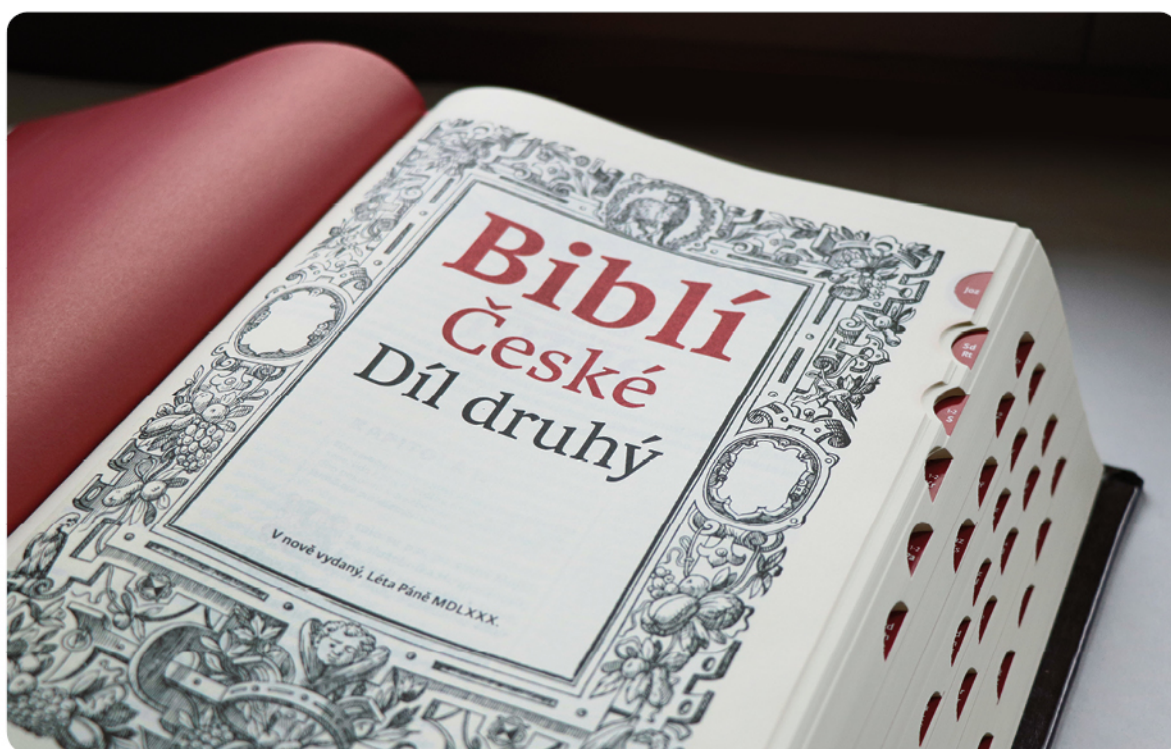
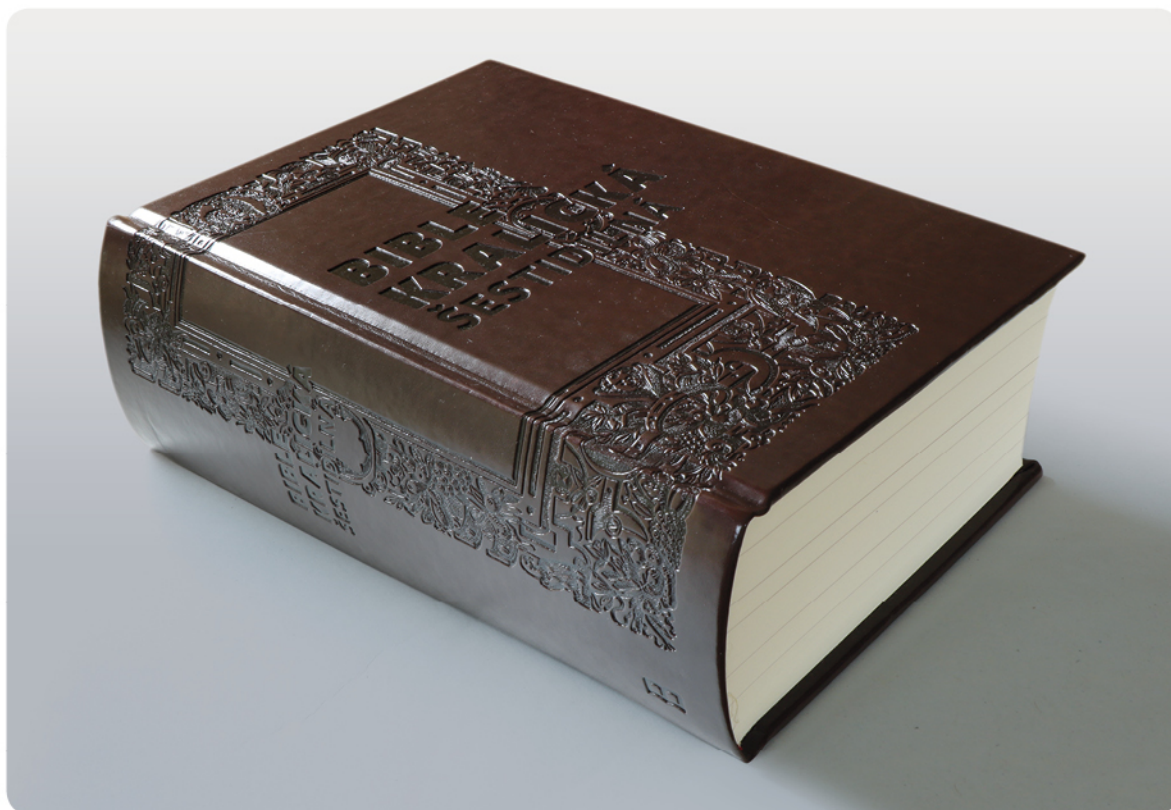
ČBS. *Výroční zpráva za rok 2016*. Praha: ČBS, 2017.

ČBS. *Výroční zpráva za rok 2017*. Praha: ČBS, 2018.

ČBS. *Výroční zpráva za rok 2018*. Praha: ČBS, 2019.

Obr. 17: Bible kralická šestidílná – kompletní vydání s původními poznámkami

- *Kompletní jednosvazkové vydání Šestidílký poprvé vyšlo v ČBS v roce 2014. Celkový náklad činil 4146 ks. 689 ks bylo svázaných do kůže. Bible má dvoubarevnou moderní sazbu s využitím původních grafických prvků.*

Zdroj fotografie: vlastní, říjen 2017

Obr. 18: Kunvald ve východních Čechách

- ▶ A) V domku „Na Sboru“ se scházelo první bratrské společenství.
- ▶ B) V podkroví se dnes nachází expozice věnovaná historii Jednoty bratrské.

C

D

- ▶ C) *V suterénu domku dříve fungoval bratrský sbor a škola. Dnes tato místnost slouží pro potřeby muzea a k příležitostným bohoslužbám.*
- D) *V místě zvaném „Jordán“ se kdysi nacházela studánka, která sloužila jako baptisterium.*

E

F

G

- ▶ E) V období protireformace se Jednota bratrská scházela v „Modlivém dole“ k tajným nočním bohoslužbám.
- F) V těchto místech stávala kovárna, která byla společným majetkem Bratří.
- G) Tzv. Bratrskou lípu podle pověsti zasadili Bratři při odchodu z vlasti.

H

- H) Pomník Jana Amose Komenského se nachází na místě, kde pravděpodobně měla Jednota bratrská pohřebiště. Komenský v ruce svírá svůj spis *Didactica*.

Zdroj fotografií: vlastní, červenec 2017

Tab. 19: Tiskaři pracující pro Jednotu bratrskou do roku 1547

Místo působení	Jméno tiskaře	Tiskl od/do
Litomyšl („In monte Oliveti“)	Pavel Olivetský z Olivetu († 1534)	1504/06–1531
	Alexandr Oujezdecký († 1577)	1534–1545
Bělá pod Bezdězem	Oldřich Velenský z Mnichova († po 1531)	1519–1521
Mladá Boleslav („In monte Carmeli“)	Mikuláš Klaudyán († 1521/22)	1518–1519
	Jiřík Štyrsa († po 1531)	1521–1531
	Jindřich Šturm († 1536)	1531–1534

- BOHATCOVÁ, M. *Počátky publikační činnosti Jednoty bratrské*. Praha: Nakladatelství Československé akademie věd, 1962. s. 54–60.

Obr. 21: Pomník Jana Blahoslava v Ivančicích

► Pomník Jana Blahoslava je dominantou ulice Ve Sboru, kde se původně nacházela i tajná ivančická knihtiskárna.

Zdroj fotografie: vlastní, únor 2017

Obr. 22: Pomník Bible kralické v Kralicích nad Oslavou

► Zdroj fotografie: vlastní, únor 2017

Obr. 23: Zámek v Náměšti nad Oslavou

- *Fotografie zachycuje současnou podobu zámku v Náměšti nad Oslavou.
Po roce 1620 zde byla na přechodnou dobu uskladněna bratrská knihtiskárna.
Zdroj fotografie: vlastní, červenec 2017*

Obr. 24: Práce v knihtiskárně

- *Jost Amman: Interiér knihtiskárny, Německo, cca 1550–1650, 109 x 142 mm, dřevořez*
© Trustees of the British Museum, Museum no.: 1849,1208.344, www.britishmuseum.org

Vyobrazená profesní zaměření:

- A) sazeči*
- B) korektor*
- C) lektor*
- D) roztírači tiskařské černě*
- E) tiskaři*

Obr. 25: Proces sazby

- ▶ A) *pracoviště sazeče*
- B) *Kvůli snadné orientaci byla každá sazečská kasa označená typem a stupněm písma.*

C

D

E

- ▶ C) sazečská kasa s plakátovým písmem Block (16 cic)
- D) Sazeč měl k dispozici i různé výtvarné prostředky: linky, ornamentální dekory, dřevořezové ilustrační štočky atp.
- E) velká dřevěná minusková litera písmene „n“

F

G

- F) *Text se sázel zrcadlově obráceně, aby byl po vytištění čitelný. Tiskařská barva ulpěla pouze na vyvýšených místech sazby.*

Zdroj fotografie: vlastní, srpen 2017

- G) *Sazečská kasa měla podobu zásuvky, ve kterém byly litery roztríděné do příslušných přihrádek.*

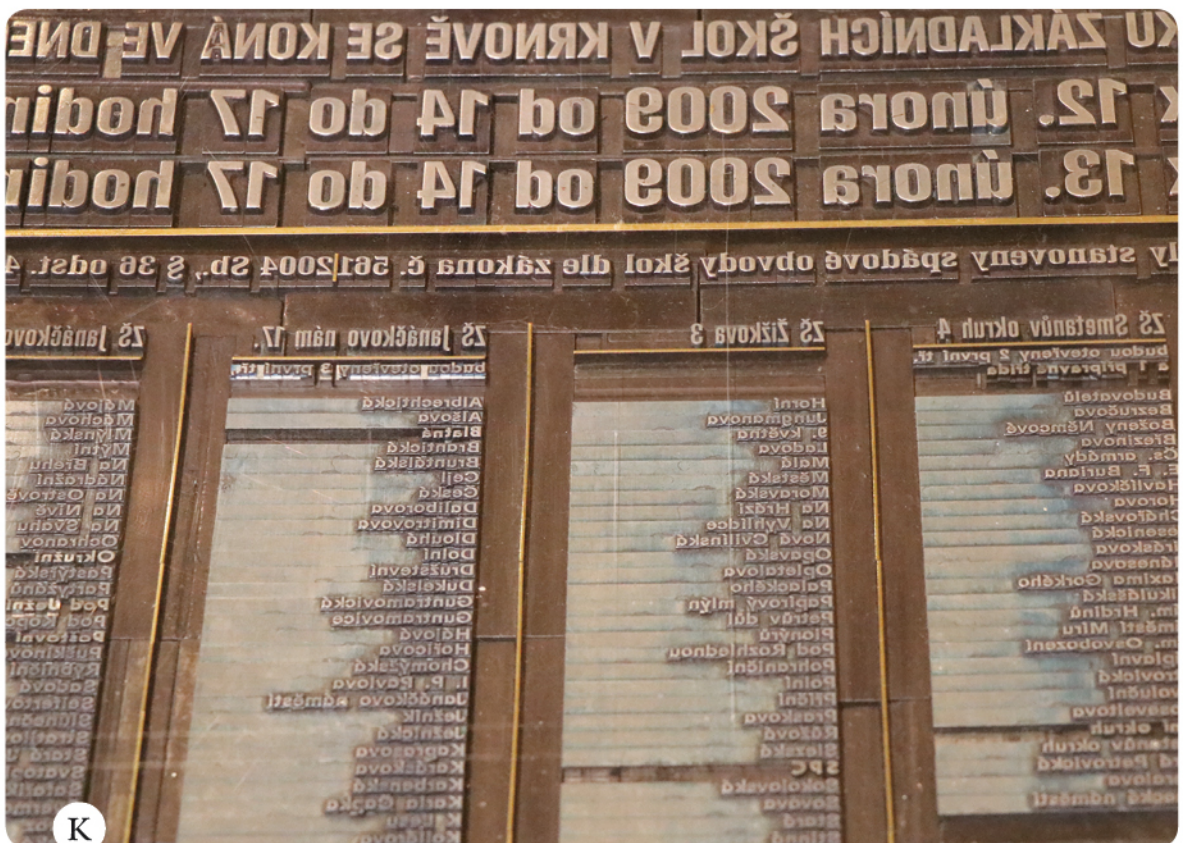
H

I

- ▶ H) Sázítka bylo základní pomůckou sazeče. Nejprve si jezdcem nastavil požadovanou šíři sloupce. Následně sázítka držel v levé ruce a pravou rukou do něj rovnal řádky z liter a tiskových výplňků.
  - I) Na sazebnici se ze sázítka přemísťovaly hotové řádky a doplňovaly se dalšími prvky tak, aby vytvořily požadovaný vzhled strany.
- Zdroj fotografie: vlastní, březen 2018, Národní technické muzeum, expozice Tiskařství, www.ntm.cz*

- ▶ J) Hotová sazba se ovázala motouzem a za pomoci sazebnice se přemístila na knihtiskařský lis.
- K) ukázka smíšené víceloupcové sazby

Zdroj fotografie: vlastní, březen 2018, Národní technické muzeum, expozice Tiskařství, www.ntm.cz

Zdroj fotografií: pokud není uvedeno jinak, vlastní, říjen 2018, Muzeum knihtisku a knihy v Plzni, www.mkkp.cz

Obr. 26: Návrh rekonstrukce knihtiskařského lisu

- *Exponát je umístěn v Památníku Bible kralické v Kralicích nad Oslavou.
Zdroj fotografie: vlastní, únor 2017*

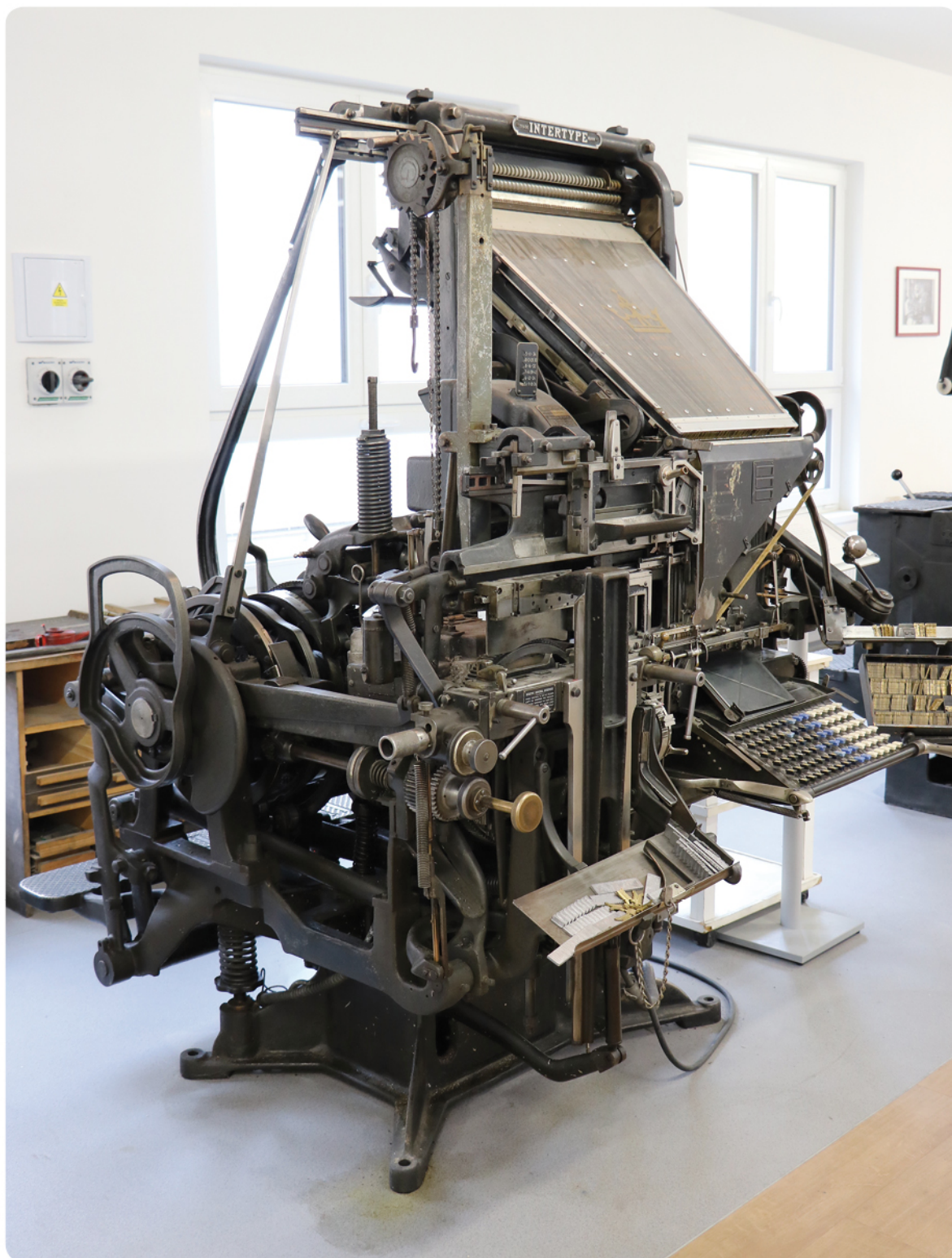
Obr. 27: Tisk na ručním lisu z počátku 16. století

► Albrecht Dürer: *Titulní strana Aetatum Mundi Septem...*, Německo, 1520, 116 x 80 mm, dřevorez
© Trustees of the British Museum, Museum no.: 1863,0418.735, www.britishmuseum.org

Obr. 28: Sázečí stroj Intertype C

- *Vynález řádkového sázečího stroje značně urychloval předtiskovou přípravu. Sazeč namísto vybírání liter z kasy psal požadovaný text na klávesnici. Litery se za pomoci důmyslného mechanismu odlévaly přímo ve stroji a rovnaly se do řádků. Po vytištění textu se přetavily zpět na litéřinu. Tento řádkový sázečí stroj uměl hladkou i smíšenou sazbu pro 3 druhy písma. Výrobce stroje: Intertype Co., Brooklyn, USA, 1928*

Zdroj fotografie: vlastní, říjen 2018, Muzeum knihtisku a knihy v Plzni, www.mkkp.cz

Obr. 29: Ukázka strojního vybavení dnešních tiskáren

► A-B) Rotační ofsetový tiskový stroj, výrobce Koenig & Bauer

- ▶ C) Archový ofsetový tiskový stroj, výrobce Koenig & Bauer, formát B0
- D) Archový digitální inkoustový tiskový stroj Landa S10P, formát B1

Zdroj fotografií: GRAFIE, www.grafie.cz

Publikováno s laskavým svolením GRAFIE i výrobců strojů.

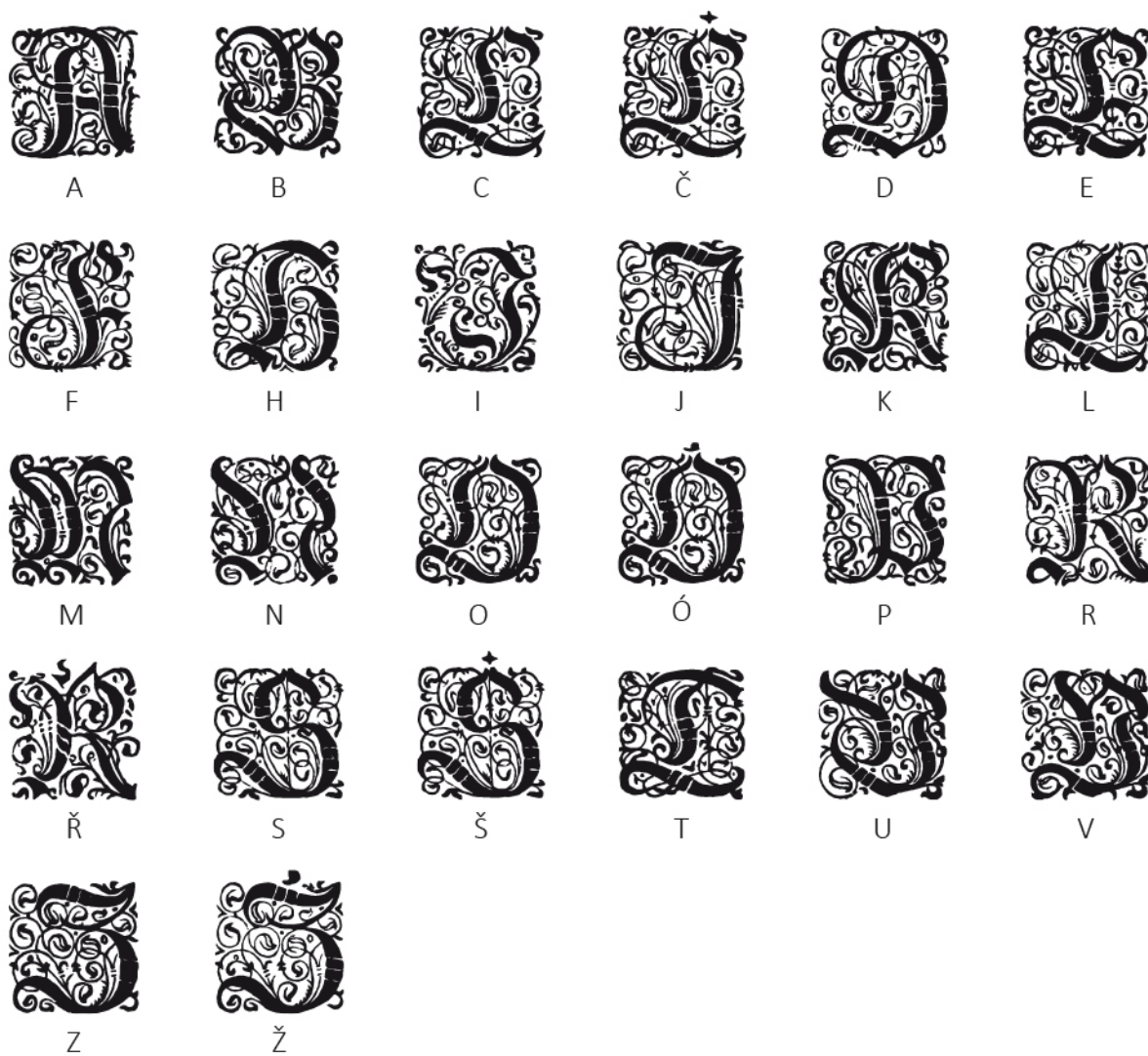
Obr. 30: Litery švabachu

► Zdroj fotografie: vlastní, říjen 2018, Muzeum knihtisku a knihy v Plzni, www.mkkp.cz

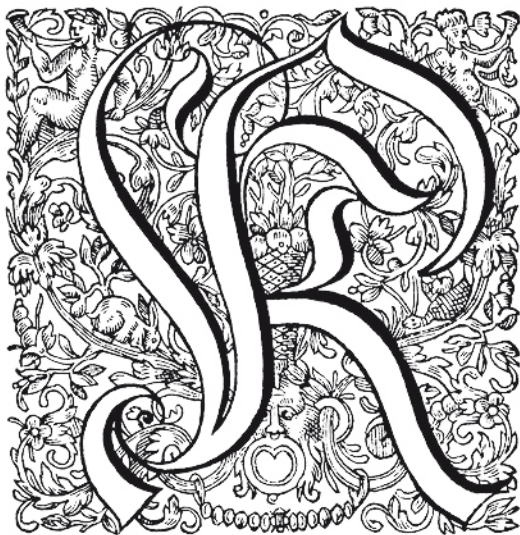

Obr. 31: Výzdoba Bible kralické šestidílné

- Znak Jednoty bratrské (nahore) se na tiscích objevuje v různých obměnách. Zde ho tvoří kruhový medailon s maureskovou kartuší. Beránek uprostřed symbolizuje Krista a korouhev jednotu společnosti. Malé iniciály (dole) uvozovaly vždy druhou až poslední kapitolu biblické knihy. Sázeily se vnořené do sazby na velikost 4 řádků.

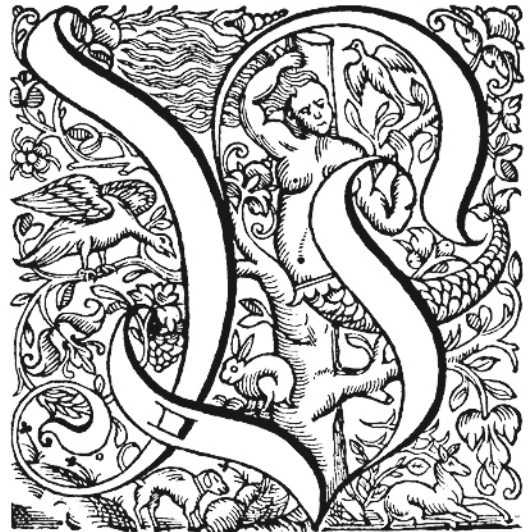
K

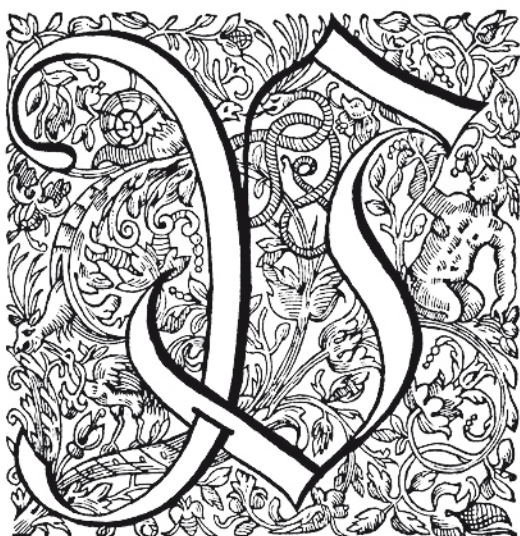
P

P

P

P

P

- *Velké iniciály uvozovaly první kapitoly biblických knih. Svou velikostí nejčastěji mírně přesahují polovinu sloupce (8–9 řádků). Výjimku tvoří šestý díl Šestidílků, ve kterém tvoří přibližně dvě třetiny šíře sloupce (10 řádků). Vyobrazené iniciály pocházejí ze šestého dílu od Václava Elama.*

1

2

3

4

5

6

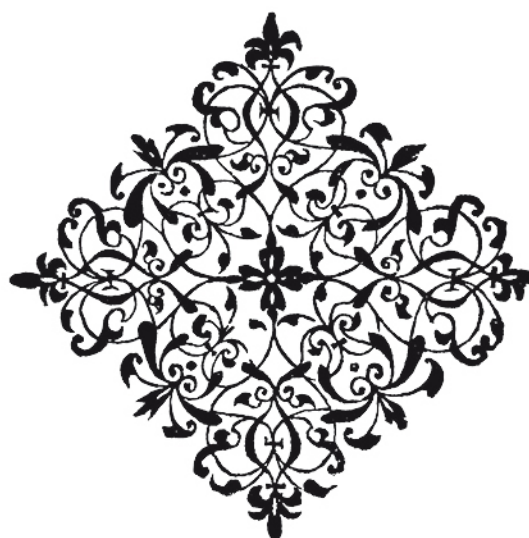
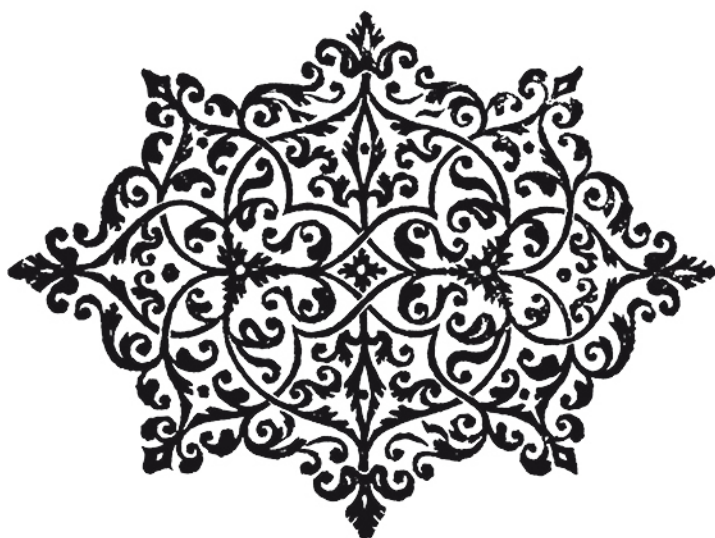
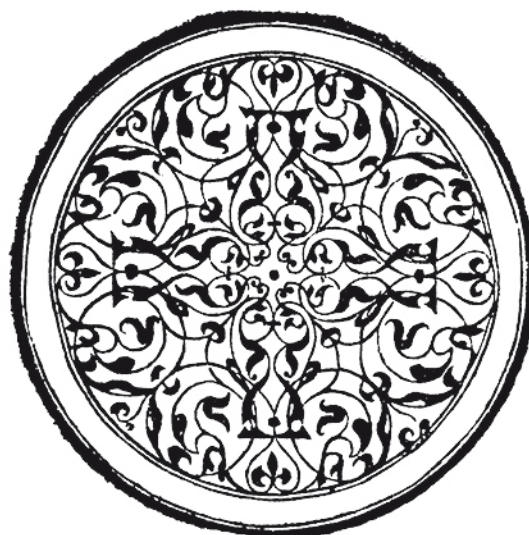
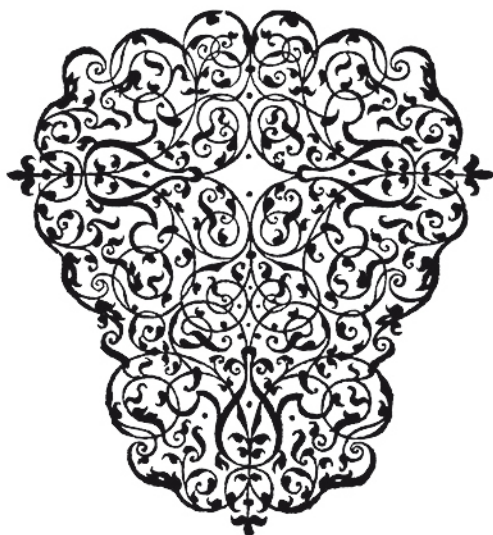
7

8

- *Vlisy zdobily úvodní záhlaví jednotlivých biblických knih. Sázely se na celou šíři sloupce. Ústřední náměty jednotlivých vyobrazení: 1) Veroničina rouška, 2) český lev, 3) profily mužských portrétů ze Skutků apoštolských, 4) znak Jednoty bratrské se dvěma anděly, 5-7) florální a zoomorfni ornamenty, 8) evangelista Lukáš s atributem okřídleného býka.*

► *Mauresky a viněty obvykle vyplňují prázdný prostor na konci kapitol.*

Zdroj reprodukci: Bible kralická šestidílná. Praha: ČBS, 2014.

Publikováno s laskavým svolením České biblické společnosti.

Obr. 32: Bratrská kancionálová produkce

A

B

- ▶ A) Ivančický kancionál, Ivančice, 1576
- B) Písně duchovní evangelické, Kralice nad Oslavou, 1598

C

D

- ▶ C) Písně duchovní evangelické, Kralice nad Oslavou, 1615
- D) Písně duchovní evangelické, Kralice nad Oslavou, 1615

Obr. 33: Slepotiskové „knihařské nádoby“ na výzdobu knižní vazby

- ▶ A-D) Filetami se vytváří rovné linky a obloučky. Jejich profily mohou být i různě zdobené.
- E-H) Štočky větších rozměrů se při razbě upínají do lisu.
- I-L) Kolky slouží k aplikaci motivů menších rozměrů.

Vyobrazené soudobé slepotiskové nářadí mi laskavě zapůjčil knihař Jiří Fogl: www.kniharstvi-zamberk.cz
Zdroj fotografií: vlastní, březen 2019, měřítko 1:1

Tab. 34: Náklady bratrských knih

Název publikace	Předpokládaný náklad (v ks)	Rok vydání	Lokace v KPS nebo v STT
Apologia sacrae scripturae	150	1511	000002648
Bible šestidílná – 6. díl	1000	1594	K01107
Rejstřík žalmový	2000	1615	—
Evangelia et epistolae	1000	1616	K02278, K02280
Kazatel domovní	2000	1618	K04278

- GINDELY, A. *Dekrety Jednoty bratrské*. Praha: I. L. Kober, 1865. s. 250. Shromáždění léta Páně 1592 v Lipníku.
- JUST, J. *Kněžská korespondence Jednoty bratrské z českých diecézí z let 1610–1618*. Praha: Scriptorium, 2011. s. 37, 130, 166, 269.
- KPS – Databáze Knihopis* [online]. Praha: NK ČR, c2014.
- STT – Databáze prvotisků, starých tisků a map 1450–1800* [online]. Praha: NK ČR, c2014.
- VOIT, P. *Český knihtisk mezi pozdní gotikou a renesancí*. Praha: Academia, 2017. s. 364–365.

Obr. 35: Zámek v Rosicích

- *Fotografie zachycuje současnou podobu zámku v Rosicích, někdejšího druhého žerotínského sídla.
Zdroj fotografie: vlastní, červenec 2017*

Tab. 36: Ceny bratrských knih z roku 1620

Název titulu	kop	gr.	ortů	kr.
Abecedář				2
Bible jednodílná	4			
Bible šestidílná (2. díl)	1			
Bible šestidílná (3. díl)		16		
Bible šestidílná (4. díl)	1			
Bible šestidílná (5. díl)		14		
Historia církevní	3			
Katechismus		4		
Kirchengesänge			5	
Konfese		6		
Konfese vázaná		12		
Modlitby kazatelské (1. sv.)		4		
Modlitby kazatelské (2. sv.)		3,5–4		
Mravy pro mládež				1
O opatrování Božím		8		
Písně duchovní evangelické	1	10		
Písně duchovní evangelické	1			
Písně duchovní evangelické (prostý papír)	1			
Písně duchovní evangelické (prostřední papír)	1	10		
Písně pohřební		2		
Pravda vítězí			1	
Rejstřík		2		
Řeči Boží			1	
Summa der Christlichen lehre				1
Summa katechismu				1
Začátky latinské				5
Zpráva o soudcích				3

- 1 kopa míš. = 30 bílých grošů, 1 bílý groš = 7 bílých peněz (denari albi), 1 krejcar = 3 bílé peníze, 1 ort (čtvrttolar) = 35 krejcarů

BOHATCOVÁ, M. Cedule řezané na příjem knih z kralické tiskárny. *Časopis Matice moravské*. Brno: Matice moravská, 1948, **68**, s. 78–80.

Sponzoři

kniharstvi-zamberk.cz

dumbible.cz

ofsettisk.cz